

“การยกร่างและการตรวจร่างคำพิพากษา หรือคำสั่งคำร้องหรือคำวินิจฉัยทางเอกสารอิเล็กทรอนิกส์”¹

การยกร่างและการตรวจร่างคำพิพากษาหรือคำสั่งหรือคำวินิจฉัยทางเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ เป็นระบบการปฏิบัติงานสิ่งใหม่ที่มีการเริ่มมาจากการออกแบบก่อนตั้งศาลอุทธรณ์คดีชั้นอุทธรณ์พิเศษ โดยศาลอุทธรณ์คดีชั้นอุทธรณ์พิเศษเป็นศาลนำร่องที่ได้บุกเบิกสิ่งใหม่ ซึ่งระบบการปฏิบัติงานนี้เปรียบเสมือนกับตอนปฏิวัติอุตสาหกรรม ก็คือ จะมีผลกระทบเกิดขึ้นในวงกว้าง ตัวอย่างของการบุกเบิกสิ่งใหม่ของศาลยุติธรรมที่เกิดขึ้นมาแล้ว เช่น การออกหมายชั่งด้วยระบบบาร์โค้ดเป็นครั้งแรกของศาลจังหวัดนนทบุรีและศาลจังหวัดสมุทรปราการ หรือการผลักดันให้มีระบบเทคโนโลยีของศาลแขวงดอนเมือง แต่ในครั้งนี้เป็น การนำแนวคิดของท่านเมทินี ชโลธร ประธานศาลอุทธรณ์คดีชั้นอุทธรณ์พิเศษมาสร้างเป็นนวัตกรรมเรื่องการตรวจร่างโดยใช้เอกสารทางอิเล็กทรอนิกส์

ในระดับสากลที่มีการนำระบบเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ ก็มีตัวอย่างเช่น บริษัทเอนส์ท แอนด์ ยัง จำกัด บริษัทเอกชนด้านสอบบัญชีที่มีฐานข้อมูลภาษีของโลกอยู่ในฐานข้อมูลกลางของบริษัท เป็นสิ่งที่เรียกว่า โนว์เลจ เบส (Knowledge Base) หรือฐานคลังข้อมูลกลาง ที่แชร์ข้อมูลในระดับโลก ทำให้แม้อยู่ที่ใดในโลกก็สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ เป็นการใช้อย่างตรงประสิทธิภาพ สำหรับศาลยุติธรรมก็คงอีกไม่นานที่จะต้องเข้าสู่ระบบการทำงานโดยใช้ ดิจิทัล ไลฟ คือ เปลี่ยนเป็นระบบดิจิทัล ซึ่งมีความพยายามริเริ่มมาตั้งแต่ปี ๒๕๓๐ โดยเริ่มมีแนวคิด ดิจิทัล ไลฟ ในศาลยุติธรรม โดยได้มีแผนแม่บทเทคโนโลยีครั้งแรกของศาลยุติธรรมเมื่อปี ๒๕๓๕ ที่จะทำให้ศาลยุติธรรมเป็นระบบดิจิทัลไม่ใช่ออนไลน์และไม่ใช้กระดาษ ซึ่งขณะนั้นรองอธิบดีกรมสรรพากรพาคณะมาดูงานของศาลยุติธรรมและขอรับทราบแนวคิดเพื่อเตรียมการที่จะไปสู่ระบบภาษีออนไลน์ทางอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งก็ได้เรียนรู้แนวคิดของศาลดังกล่าวแล้วนำไปแจ้งบริษัทเอกชนให้ทำระบบ ไคลเอนต์เซิร์ฟเวอร์ (Client server) จนปัจจุบันพัฒนาก้าวไปไกลกว่าศาลยุติธรรมมาก เนื่องจากจุดแข็งของกรมสรรพากรก็คือมีการรวมศูนย์อำนาจที่รัฐมนตรีและที่ปลัดกระทรวง เมื่อมีการสั่งการไปจึงสำเร็จโดยง่าย ส่วนจุดแข็งของศาลยุติธรรมก็คือมีความเป็นอิสระในการพิจารณาพิพากษาคดี แต่ในทางบริหารจัดการด้านธุรการหากเป็นอิสระ ไม่รวมศูนย์ การเดินทางนโยบายอย่างใดอย่างหนึ่ง หากศาลต่าง ๆ ไม่เห็นด้วย ระบบหรืองานตามนโยบายดังกล่าวก็ไม่เกิดขึ้น สถาบันศาลนั้นถือเป็นที่รวมของคนเก่ง ๆ ที่ถือเป็นจุดแข็ง เพียงแต่ยังไม่ได้เรียนรู้ที่จะนำจุดแข็งมาแปรให้เป็นทางปฏิบัติได้ สิ่งที่ขาดไปก็คือทักษะในการแปรแนวคิดมาเป็นสิ่งที่จะนำมาปฏิบัติได้จริง ซึ่งต้องอาศัยคนที่กล้าที่จะรับผิดชอบ ตัดสินใจในสิ่งใหม่ กล้าที่จะเปลี่ยนแปลง แม้การเปลี่ยนแปลงของศาลยุติธรรมจะไม่ใช่ง่ายก็ตาม

¹ เรียบเรียงจากการอภิปรายของนายรังสรรค์ วิจิตรไกรสรผู้พิพากษาศาลฎีกา นายวินัย เรืองศรี รองประธานศาลอุทธรณ์คดีชั้นอุทธรณ์พิเศษ และนางจันทร์ระพี ต่อสุวรรณ สินหวถาวร ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์คดีชั้นอุทธรณ์พิเศษ ในการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง การยกร่างและการตรวจร่างคำพิพากษาหรือคำสั่งหรือคำวินิจฉัยทางเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ ของศาลอุทธรณ์คดีชั้นอุทธรณ์พิเศษ เมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๖๑

สำหรับในภาครัฐได้มีการเริ่มลงมือจริงจังเมื่อมีพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔ หลักที่กฎหมายฉบับนี้สร้างขึ้นก็คือ ห้ามปฏิเสธความมีอยู่ของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นบทกฎหมายที่บังคับศาลให้รับฟังเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ สาเหตุที่ต้องมีกฎหมายฉบับนี้เพราะเดิมเอกสารอิเล็กทรอนิกส์หรือข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นศาลอาจรับฟังหรือไม่รับฟังก็ได้ ไม่เป็นการแน่นอน กฎหมายจึงออกมาบังคับให้รับฟัง ในพระราชบัญญัติฉบับนี้จะมีเรื่องของธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ ซึ่งธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐจะมีคณะกรรมการธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ มีบอร์ดอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งบอร์ดนี้จะเป็นผู้อนุมัติการทำธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐว่าอยู่ในมาตรฐานหรือไม่ โดยมีแนวคิดที่ว่า ภาครัฐทั้งหมดในประเทศไทยต้องอยู่ในอำนาจของคณะกรรมการชุดนี้ ส่วนแนวคิดของศาลยุติธรรมคือเรื่องของตุลาการไม่อยู่ในอำนาจของฝ่ายบริหาร โดยกฎหมายเรื่องนี้ คลี่คลายไปสู่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ที่แก้ไขมาตรา ๕๑ กับมาตรา ๖๘ ที่มีการตั้งกรรมการซึ่งจะทำข้อกำหนดที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ตามมาตรา ๕๑ วรรคสอง กับมาตรา ๖๘ มาตรา ๕๑ วรรคสอง ก็คือ สร้างการจัดทำการแปลงข้อมูลจากฮาร์ดดิสก์ให้เป็นอิเล็กทรอนิกส์ การจัดทำข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ การเก็บรักษา ความปลอดภัย การแลกเปลี่ยนข้อมูล และการปลดเผาทำลาย ทั้งเอกสารที่เป็นกระดาษและที่เป็นอิเล็กทรอนิกส์ การยอมรับความมีอยู่โดยนิตินัย การที่จะไม่ต้องทำคู่ขนานต่อไปในสำนวนกระดาษกับสำนวนอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งหมดจะอยู่ในข้อกำหนดนี้ โดยจะอนุวัติการให้เป็นไปตามมาตรา ๕๑ กับมาตรา ๖๘ เพราะฉะนั้นกระบวนการตรวจร่างคำพิพากษา คำสั่ง คำร้อง และคำวินิจฉัยในศาลสูงที่ศาลอุทธรณ์คดีชั้นอุทธรณ์พิเศษกำลังพัฒนาให้มีระบบการตรวจทางอิเล็กทรอนิกส์อยู่นั้นจะมีคุณค่ามากเปรียบเสมือนกับการปฏิวัติอุตสาหกรรมโดยใช้เครื่องจักรไอน้ำแทนแรงธรรมชาติ

รัฐบาลไทยได้ตั้งเป้าหมายในเรื่องของไทยแลนด์ ๔.๐ ในเรื่องของเทคโนโลยีไว้แล้ว ซึ่งในอนาคตศาลยุติธรรมก็ต้องดำเนินการตามนโยบายดังกล่าว โดยในปัจจุบันบริษัทเอกชนทั้งหลายมีการทำสัญญา กันโดยไม่มีสัญญากระดาษ โดยเซ็นสัญญากันทางดิจิทัล ทั้งการเจรจา รวมทั้งการทำสัญญาไม่มีกระดาษ และรัฐบาลไทยยังได้ผลักดันเรื่องอีเพย์เมนต์หรือระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ในปี ๒๕๖๐ การชำระค่าธรรมเนียม ค่าภาษีต่าง ๆ เริ่มใช้อีเพย์เมนต์แล้ว ทุกองค์กรได้เดินทางไปเป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์ และศาลยุติธรรมเมื่อปีกว่า ๆ ที่ผ่านมาก็มีการเปิดระบบการรับฟ้องทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยได้ดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐ ที่รัฐบาลต้องการให้ศาลเปิดให้มีบริการดังกล่าวเพื่อให้ระดับของตัวชีวิตของประเทศดีขึ้น ตัวอย่างที่ศาลยุติธรรมได้ดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลมาแล้ว เช่น การตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ เนื่องจากขณะนั้นประเทศไทยอยู่ใต้มาตรการเรื่อง ๓๐๑ ในกรณีการกีดกันทางการค้า ซึ่งหากประเทศไทยตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศแล้วจะได้รับการปลดหรือเลื่อนระดับลง จึงมีการตั้งศาลดังกล่าวขึ้นโดยรีบด่วน และทำให้ประเทศไทยหลุดออกจากบัญชีของประเทศที่ถูกกีดกันทางการค้า อันเป็นการช่วยเรื่องการส่งออกและเศรษฐกิจของประเทศก็ดีขึ้นในระดับหนึ่ง ดังนั้นบทบาทของศาลยุติธรรมจึงไม่ใช่มีแค่ตัดสินคดีเท่านั้น

สำหรับเรื่องการตรวจร่างโดยเอกสารอิเล็กทรอนิกส์นั้น ถือเป็นเรื่องหนึ่งที่จะต้องถูกจารึกไว้ในประวัติศาสตร์ของศาลยุติธรรมว่า ศาลอุทธรณ์คดีชั้นอุทธรณ์พิเศษเป็นศาลแรกที่น่าเทคโนโลยีดังกล่าวมาใช้ ปฏิบัติงานด้านการตรวจร่างคำพิพากษา คำสั่ง คำร้อง และคำวินิจฉัย และในท้ายที่สุดสถาบันตุลาการใน

ศาลสูงก็ต้องเปลี่ยนผ่านไปสู่ระบบดังกล่าวเช่นเดียวกัน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับในสมัยก่อนที่มีการใช้เครื่องถ่ายเอกสาร ใช้สแกนเนอร์ที่มีประสิทธิภาพต่ำ ทำให้ดูเอกสารไม่ค่อยเห็นชัดเจน หรือกรณีใช้ดินสอเขียนก็สแกนไม่ติดนั้น ในปัจจุบันนี้โลกของเทคโนโลยีสมัยใหม่มีความสามารถที่เอื้ออำนวยกับการทำงานต่าง ๆ มากขึ้น ซึ่งในอดีตการทำแผนเทคโนโลยีสิ่งที่ไม่เคยบรรจุในแผนก็คือการปฏิรูปวิธีทำงานเฉพาะตัวของผู้พิพากษา มีเพียงแต่วางภาพรวมว่าจะต้องมีฐานข้อมูลให้ โดยสิ่งที่เห็นว่าเป็นการปฏิรูปวิธีทำงานเฉพาะตัวของผู้พิพากษารั้งแรกจากประสบการณ์ส่วนตัวก็คือ การเปลี่ยนจากการเขียนด้วยมือเป็นใช้การอัดเทป ซึ่งต่อมาอาจจะมีการเปลี่ยนจากใช้เทป ใช้พิมพ์ดีดไฟฟ้าไปเป็นคอมพิวเตอร์บ้าง แต่ตั้งแต่นั้นก็ไม่เคยเห็นการปฏิรูปวิธีการทำงานเฉพาะตัวของผู้พิพากษาอีก แต่ในปัจจุบันสำนักงานศาลยุติธรรมกำลังทำเซิร์ฟเวอร์ของตัวเองเพื่อให้บุคลากรได้ใช้ Voice to Text โดยไม่ต้องวิตกเรื่องความปลอดภัยอีก ซึ่งคงจะแล้วเสร็จในเร็ว ๆ นี้ ดังนั้น สิ่งที่ยากเห็นต่อไปหรือสิ่งที่ศาลควรจะมี ซึ่งจะเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการไปสู่ Knowledge Base คือ การแชร์หรือการแบ่งปันศาลยุติธรรมถูกรอบด้วยวัฒนธรรมที่ทำให้ทำงานเชิงเดี่ยวมานาน จนนานวันเข้าก็จะเกิดการงานเป็นทีมไม่เป็น ในศาลสูงให้ผู้พิพากษาเขียนร่างคำพิพากษามาแล้วผู้ช่วยผู้พิพากษาก็ตรวจและแก้ ซึ่งร่างคำพิพากษานั้นมีส่วนหนึ่งที่เป็นเรื่องของรูปแบบ กับอีกส่วนที่เป็นข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมาย ผู้ช่วยผู้พิพากษาทำหน้าที่ตรวจสอบเมื่อมีการส่งออก คนอื่นก็ไม่ได้รับรู้ เมื่อผู้พิพากษาอีกท่านหนึ่งได้รับคดีลักษณะนี้มาเหมือนกันก็จะไม่เคยเห็นคำพิพากษาฎีกาลักษณะเช่นนี้มาก่อน ก็ต้องเสียเวลาไปค้นคว้า ซึ่งถ้ามีคลังข้อมูลกลางที่ให้เข้าไปค้นดูได้โดยใช้เวลาแค่ ๓ นาที แทนที่จะ ๓ ชั่วโมง ก็จะได้เยี่ยมมาก ซึ่งถ้าทำเป็นเว็บหรือเป็นเครือข่ายเช่นนี้ได้จะลดเวลาการปฏิบัติงานซ้ำซ้อนลงไปมาก ดังนั้น การตรวจร่างโดยทางอิเล็กทรอนิกส์นี้จึงจะทำให้เกิดการจัดเก็บเป็นฐานข้อมูลได้ และเป็นพื้นฐานของการนำไปสู่การทำ Knowledge Base เพื่อจะให้ทุกคนเข้าไปแชร์ข้อมูลได้ต่อไปในอนาคต

การรักษาความปลอดภัยในระบบการร่างและการตรวจร่างคำพิพากษาหรือคำสั่งหรือคำวินิจฉัยทางเอกสารอิเล็กทรอนิกส์

การรักษาความปลอดภัยของร่างคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัย ที่ใส่อยู่ในซองกระดาษสีน้ำตาลที่เป็นของคำพิพากษา ของคำสั่งคำร้องหรือของคำวินิจฉัยจนถึงทุกวันนี้ กระทำโดยอาศัยคำสั่งที่ใช้ตั้งแต่ปี ๒๕๑๖ อันเป็นเรื่องป้องกันการรั่วไหลของคำพิพากษาในการรับส่งคำสั่งหรือคำพิพากษาในระหว่างผู้พิพากษากับเจ้าหน้าที่เพื่อที่จะให้ลงนาม โดยประธานศาลฎีกาในขณะนั้นได้มีคำสั่งและถือปฏิบัติตลอดมาในศาลฎีกา การรักษาความปลอดภัยในปัจจุบันคือบรรจุร่างคำพิพากษาอยู่ในซองสีน้ำตาล ผนึกซองด้วยกาวหรือเทป ลงลายมือชื่อคาบปากซอง แล้วรับส่งโดยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ส่วนวิธีรับส่งทางอิเล็กทรอนิกส์นั้นมีระบบรักษาความปลอดภัยพื้นฐานง่าย ๆ สองระบบ

ระบบที่ ๑ การใช้ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์แบบแลน (LAN) โดยเป็น server & client ตัวอย่างเครื่องคอมพิวเตอร์ ๓ เครื่อง ที่อยู่ในห้องประชุม ซึ่งเชื่อมโยงกันโดยใช้อินเตอร์เน็ตด้วยระบบสาย ซึ่งระบบแลนที่ใช้อยู่เป็นการเชื่อมโยงเฉพาะในศาลอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษ เรียกว่าระบบ CIS ซึ่งเป็นการใช้ Lan ภายใน เป็นระบบที่เชื่อมโยงเฉพาะสถานีหรือตัวคอมพิวเตอร์ที่กำหนดเท่านั้น คอมพิวเตอร์อื่นจะไม่ได้เชื่อมต่อด้วยถ้าไม่อนุญาตให้เชื่อม ก็จะไม่เชื่อมเข้ามาในระบบไม่ได้ จึงเป็นการเชื่อมโยงระหว่างผู้รับกับผู้ส่งที่เรียกกันว่า server & client นั่นเอง เป็นการป้องกันการเข้าถึงข้อมูล

จากบุคคลภายนอกหรือผู้ที่มิได้รับอนุญาตแม้จะอยู่ในองค์กรเดียวกัน โดยจะเข้าถึงข้อมูลไม่ได้ถ้าไม่ได้ต่อสายแลน

ระบบที่ ๒ ในการรักษาความปลอดภัยก็คือ การเข้ารหัส เป็นการเข้ารหัสตัวข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ด้วยวิธีการเข้ารหัสป้องกันถึง ๔ ชั้น ได้แก่

ชั้นที่ ๑ ป้องกันการเข้าถึงคอมพิวเตอร์ ตัวคอมพิวเตอร์หรือ Notebook ต้องมีรหัสป้องกันการเข้าถึงซึ่งเป็นข้อกำหนดในการเข้าโปรแกรมตรวจร่างทางอิเล็กทรอนิกส์

ชั้นที่ ๒ ก็คือการเข้ารหัสในตัวระบบ CIS เนื่องจากต้องมีการส่งข้อมูลกันผ่านระบบ CIS ซึ่งก็คืออีเมลภายในของศาลนั้น จึงไม่ต้องเดิน ไม่ต้องยื่นให้นิติกร ไม่ต้องใช้ซองเอกสาร ข้อมูลจะส่งผ่านทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ตัวระบบ CIS จะมีบัญชีผู้ใช้ของผู้ใช้แต่ละคนและในตัวระบบ CIS ก็จะต้องมีการตั้งรหัสผู้ใช้แต่ละคน เพราะฉะนั้นการเข้าถึงข้อมูลในระบบจะทำได้หากไม่เข้ารหัสที่ถูกต้องเพื่อเข้าใช้งานระบบ ซึ่งผู้ใช้แต่ละคนสามารถเปลี่ยนรหัสเป็นรหัสส่วนตัวได้เองหลังจากเข้ารหัสที่กำหนดครั้งแรกแล้ว

ชั้นที่ ๓ คือตั้งรหัสของ Flash Drive ซึ่งอยู่ในโปรแกรมของ Windows ซึ่งหากเข้ารหัสไว้ เมื่อจะใช้ Flash Drive ทุกครั้ง โดยเสียบเข้ามาอยู่ในช่อง usb โปรแกรมก็จะแสดงคำถามว่าจะถอดรหัสหรือไม่ หรือ Unlock หรือไม่ ซึ่งต้องใส่รหัสก่อนจึงจะเข้าถึงข้อมูลใน Flash Drive ได้ เพื่อป้องกันในกรณีทำ Flash Drive หาย

ชั้นที่ ๔ ก็คือ การเข้ารหัสตัวไฟล์หรือเอกสารที่ยกร่างๆ ก่อนที่จะบันทึกนั้นโปรแกรมจะถามว่าจะเข้ารหัสหรือไม่ ก็ให้ทำการเข้ารหัสและบันทึกการเข้ารหัส เมื่อบันทึกเสร็จแล้วเอกสารฉบับดังกล่าวจะไม่สามารถเปิดอ่านหากไม่รู้รหัส ถ้าใส่รหัสถูกต้องจึงจะเปิดอ่านได้ แม้ไฟล์นี้ถูก Copy ใส่ Flash Drive หรือใครมาเห็นเข้าก็เปิดอ่านไม่ได้

ขั้นตอนในเรื่องการรักษาความปลอดภัยทั้งหมดนั้น สามารถแสดงให้เห็นได้ว่าระบบดังกล่าวมีความปลอดภัยมากกว่าระบบปัจจุบันที่ใช้อยู่ นอกจากนี้การใช้การตรวจร่างคำพิพากษา คำสั่งคำร้องหรือคำวินิจฉัยทางเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ยังมีประโยชน์อย่างอื่นอีก เช่น สามารถใช้จอภาพที่ขยายขนาดตัวอักษรให้ใหญ่ขึ้นเพื่อตรวจร่างฯ ได้ชัดเจนและง่ายมากขึ้น ไม่ต้องแกะลายมือเขียน มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยไม่ต้องดูโยงไปโยงมา ทั้งสะดวก รวดเร็ว และปลอดภัยแน่นอน

วิธีการใช้งานระบบการร่างและการตรวจร่างคำพิพากษาหรือคำสั่งคำร้องหรือคำวินิจฉัยทางเอกสารอิเล็กทรอนิกส์

ขั้นตอนการร่างคำพิพากษาทางอิเล็กทรอนิกส์

ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนจะได้รับจ่ายสำนวนร่างเหมือนปกติ เนื่องจากระบบนี้เป็นแบบสมัครใจ เมื่อผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนได้รับจ่ายร่างแล้ว มีความสนใจหรืออยากทำอิเล็กทรอนิกส์ ก็นำสำนวนไปขออนุญาตยกร่างทางอิเล็กทรอนิกส์จากรองประธานศาลอุทธรณ์คดีชั้นอุทธรณ์ที่รับผิดชอบงานแผนกคดีตามแผนกคดีที่ผู้พิพากษาท่านนั้นปฏิบัติงานอยู่เมื่อรองประธานฯ อนุญาต ห้องจ่ายสำนวนก็จะดำเนินการลงระบบสำนวนนั้นเป็นอิเล็กทรอนิกส์ และนำสำนวนไปคืนผู้พิพากษาเจ้าของสำนวน ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนก็เริ่มยกร่างทางอิเล็กทรอนิกส์เหมือนที่เคยพิมพ์คำพิพากษาทั่วไป เสร็จแล้วก็สั่งพิมพ์ (Print out) ออกมาหนึ่งชุด นำไปปรึกษากับองค์คณะลงลายมือชื่อในร่างคำพิพากษาของท่าน

เรียบร้อย นำรายนามใส่ซองเหมือนปกติ แต่ไม่ต้องส่งห้องพิมพ์โดยเก็บร่างฯ ไว้ในซองแล้วนำร่างที่เป็นอิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นไฟล์ส่งให้ผู้ช่วยผู้พิพากษาผู้ตรวจทางระบบ CIS (ปัจจุบันส่งเข้าอีเมลศาลในช่องทางพิเศษ) โดยก่อนส่งให้ตั้ง Password แล้วจึงส่งไฟล์ ก็หมดหน้าที่ของผู้พิพากษาเจ้าของสำนวน

ขั้นตอนการทำงานของท่านในระบบ CIS ของศาลจะถูกส่งระบบ CIS ได้เหมือนกับที่ท่านส่งร่างคำพิพากษาทางเอกสารปกติ จากเดิมคนที่แจ้งว่าผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนส่งสำนวนแล้วจะเป็นห้องพิมพ์ เมื่อไม่ได้ผ่านส่วนของห้องพิมพ์เหมือนเดิม จึงเป็นหน้าที่ของผู้ช่วยผู้พิพากษาซึ่งเมื่อได้รับสำนวนได้รับไฟล์พร้อมสำนวนจากเจ้าของสำนวนก็ให้แจ้งห้องจ่ายสำนวน (ปัจจุบันส่งสำนวนให้ห้องจ่ายสำนวนเป็นหน้าที่ห้องจ่ายสำนวนดำเนินการ) ห้องจ่ายสำนวนจะเป็นคนลงระบบ CIS ให้เจ้าของสำนวนว่าได้ส่งงานเรียบร้อยแล้ว

ขั้นตอนที่ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนนำสำนวนมาขออนุญาตต่อรองประธานฯ เพื่อส่งร่างคำพิพากษาทางอิเล็กทรอนิกส์นั้น จะปรากฏเครื่องหมายสีน้ำเงินที่ปกสำนวนและปรากฏข้อความว่ารองประธานฯ ขออนุญาต (โดยขั้นตอนการนำสำนวนมาขออนุญาตต่อรองประธานฯ เจ้าของสำนวนสามารถให้นิติกรประจำองค์คณะเป็นผู้ดำเนินการได้) และรองประธานฯ จะลงนามในปลิวเพื่อแสดงว่าได้อนุญาตให้ส่งร่างคำพิพากษาทางอิเล็กทรอนิกส์แล้ว ในซองสีน้ำตาลที่เจ้าของสำนวนจะใส่ร่างคำพิพากษาจะมีการพิมพ์ตัวอักษร “e” สีแดง ขนาดใหญ่บนหน้าซองเพื่อเป็นที่สังเกต ขั้นตอนทั้งหมดนี้เจ้าของสำนวนสามารถให้นิติกรประจำองค์คณะดำเนินการให้ได้

ปัจจุบันนี้แผนกคดีทรัพย์สินทางปัญญาทำการตรวจร่างคำพิพากษาทางอิเล็กทรอนิกส์เกือบ ๑๐๐% ในสำนวนทุกเรื่อง เพราะฉะนั้น รองประธานฯ จะจ่ายสำนวนเป็นอิเล็กทรอนิกส์ล่วงหน้าโดยไม่ต้องให้นิติกรนำสำนวนมาขออนุญาตอีก โดยท่านใดประสงค์จะทำเต็มรูปแบบสามารถแจ้งรองประธานฯ เพื่อที่รองประธานฯ จะได้อนุญาตให้ตรวจทางอิเล็กทรอนิกส์ไว้ล่วงหน้า

การยกร่างคำพิพากษาทางเอกสารอิเล็กทรอนิกส์สามารถทำได้ทั้งทำคำพิพากษา คำสั่ง คำร้อง และคำวินิจฉัย ซึ่งวิธีการจะใกล้เคียงกัน

ระบบ CIS จะเป็นโปรแกรมที่สร้างขึ้นมา โดยท่านผู้พิพากษาสามารถแจ้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายเทคนิคให้ติดตั้งระบบ CIS ลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ของท่านได้ โดยใช้เวลาดำเนินการประมาณ ๑๐ นาที ก็แล้วเสร็จ หลังจากติดตั้งระบบ CIS แล้ว ก็สามารถเข้าไปในระบบ CIS โดยที่จะมีชื่อบัญชีผู้ใช้ (Username) และรหัสผ่าน (Password) ซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายเทคนิคจะเป็นผู้แจ้งชื่อบัญชีผู้ใช้และรหัสผ่านแก่ท่าน และท่านสามารถเปลี่ยนรหัสผ่านให้เป็นไปตามที่ต้องการได้

ในระบบ CIS จะมีเมนูการใช้งานปรากฏอยู่บนหน้าจอคอมพิวเตอร์ เป็นเมนูที่ท่านผู้พิพากษาจำเป็นต้องใช้งานเท่านั้น แต่สำหรับผู้บริหารจะมีเมนูการใช้งานที่มีความละเอียดมากกว่าผู้พิพากษาเจ้าของสำนวน และเจ้าหน้าที่ที่จะต้องป้อนข้อมูลในระบบก็จะมีเมนูที่ปรากฏบนหน้าจอมากกว่าของผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนเช่นกัน สำหรับท่านผู้พิพากษานั้นระบบ CIS จะปรากฏเฉพาะเมนูการรับส่งอีเมลเท่านั้น โดยรูปแบบการส่งอีเมลในระบบ CIS ก็จะมีคล้ายคลึงกับเว็บไซต์ของเอกชนเช่น gmail หรือ yahoo เป็นต้น วิธีการส่งก็สามารถกระทำโดยเลือกเมนูคำสั่ง “สร้างข้อความใหม่” หน้าจอ ก็จะปรากฏขึ้นมาในลักษณะคล้ายคลึงกับการส่งอีเมลทั่วไป แล้วเลือกชื่อผู้รับ พิมพ์ชื่อเรื่อง พิมพ์ข้อความเพิ่มเติม (ถ้ามี) และแนบไฟล์ข้อมูล (ถ้ามี) แล้วเลือกเมนูส่งก็เป็นอันเสร็จสิ้นขั้นตอน หลังจากนั้นก็มีขั้นตอนที่มีการตรวจแก้ไขโดยผู้ช่วยผู้พิพากษาผู้ตรวจผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ประจำกองผู้ช่วย

ผู้พิพากษา(ผู้ช่วยใหญ่) หรือรองประธานฯจะส่งชุดร่างกลับไปให้เจ้าของสำนวนทางระบบ CIS เช่นกัน เจ้าของสำนวนสามารถตรวจสอบได้ว่าร่างคำพิพากษามีการแก้ไขส่วนไหนหรือไม่ถูกแก้ไขส่วนไหนโดยการเข้าไปตรวจสอบในอีเมลเช่นเดิม

ขั้นตอนการตรวจร่างคำพิพากษา

เมื่อผู้ช่วยผู้พิพากษาผู้ตรวจได้รับสำนวนและชุดตรวจทางระบบ CIS จากผู้พิพากษา สิ่งที่ท่านจะได้รับคือ สำนวน เอกสาร และซองสีน้ำตาลที่เจ้าของสำนวนได้นำร่างคำพิพากษาที่พิมพ์แล้วลงนามองค์คณะครบ ๓ ท่านบรรจุไว้ โดยนิติกรจะเป็นผู้นำมามอบให้ (ปัจจุบันคือเจ้าหน้าที่งานจ่าย) ส่วนชุดตรวจจะอยู่ในอีเมล ในระบบ CIS ส่วนรหัสผ่านที่ได้ตั้งไว้ให้แจ้งผู้ช่วยผู้พิพากษาเป็นการส่วนตัวไม่ว่าทางใดก็ตาม (ปัจจุบันบรรจุอยู่ในซองรหัส) ผู้ช่วยผู้พิพากษาเมื่อทราบรหัสผ่านแล้วก็จะเปิดอีเมล แล้วดาวน์โหลดข้อมูลชุดตรวจที่ท่านผู้พิพากษาส่งมา เมื่อผู้ช่วยผู้พิพากษาตรวจร่างเสร็จเรียบร้อยแล้วก็จะส่งร่างคำพิพากษาให้ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษา (ผู้ช่วยใหญ่)

การตรวจร่างชุดตรวจไม่ต้องจำเป็นต้องตรวจพิสูจน์อักษรกับต้นฉบับที่เป็นฉบับที่อยู่ในซองสีน้ำตาล เพราะร่างคำพิพากษาที่เจ้าของสำนวนพิมพ์ออกมาและร่างคำพิพากษาที่ส่งมาทางอีเมลเป็นเอกสารอย่างเดียวกัน หลายท่านจะพิมพ์ร่างคำพิพากษาลงในกระดาษ A4 โดยที่ท่านไม่ได้จัดลงในแบบฟอร์ม ดังนั้น ตัวเนื้อความจะไม่มีกรแก้ไข ซึ่งจะแตกต่างจากการส่งร่างไปยังห้องคำพิพากษาแม้ท่านจะให้ไฟล์คำพิพากษาแก่เจ้าหน้าที่ก็ตาม แต่จะต้องมีการจัดลงในแบบฟอร์มคำพิพากษา อาจทำให้ตัวอักษรเคลื่อนผิดไปจากเดิม ดังนั้น การส่งอีเมลให้แก่ผู้ช่วยผู้พิพากษาผู้ตรวจจึงไม่อาจเกิดความผิดพลาดได้ เป็นการลดเวลาและขั้นตอน โดยปกติใช้เวลาตรวจร่างคำพิพากษาให้ตรงกับชุดตรวจก็ใช้เวลาพอสมควรโดยเฉพาะร่างคำพิพากษาที่มีเนื้อหามากที่ต้องตรวจทั้งหมด ท้ายที่สุดต้องทำเครื่องหมายในชุดตรวจว่าตรวจแล้วตรงกับร่างคำพิพากษา สรุปคือ การตรวจร่างคำพิพากษากับไฟล์ที่ส่งมานั้นแค่ตรวจกับสำนวนอย่างเดียว ไม่ได้ตรวจกับร่างคำพิพากษาจึงลดขั้นตอน ผู้พิพากษสามารถพิมพ์โดยไม่ได้จัดไว้ในแบบฟอร์มคำพิพากษาและส่งมายังผู้ช่วยผู้พิพากษาผู้ตรวจได้ทันที เพราะการตรวจร่างคำพิพากษาทางอิเล็กทรอนิกส์จะไม่ให้ความสำคัญกับรูปแบบมากนัก เนื่องจากเมื่อเจ้าหน้าที่พิมพ์คำพิพากษานำร่างคำพิพากษาจัดเข้าในแบบฟอร์มคำพิพากษาข้อความจะมีการเลื่อนบรรทัดเลื่อนหน้ารูปแบบส่วนนี้จึงต้องทำการตรวจหลังส่งออกไปทีเดียว

เมื่อผู้ช่วยผู้พิพากษาตรวจเสร็จก็ส่งชุดตรวจให้ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษา (ผู้ช่วยใหญ่) โดยแจ้งรหัสผ่านให้ทราบด้วย แล้วผู้ช่วยผู้พิพากษาแจ้งนิติกรแผนกเพื่อป้อนข้อมูลลงในระบบ CIS ส่วนนี้ยังปฏิบัติเหมือนเช่นปกติ

เมื่อผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษา (ผู้ช่วยใหญ่) ได้รับแล้วก็ปฏิบัติเช่นเดียวกับผู้ช่วยผู้พิพากษา คือเปิดระบบ CIS และดาวน์โหลดชุดตรวจเพื่อทำการตรวจต่อจากผู้ช่วยผู้พิพากษาและส่งชุดตรวจนั้นให้แก่รองประธานฯซึ่งดูแลแผนก พร้อมส่ง CC คือ ส่งแนบกลับไปให้เจ้าของสำนวนและองค์คณะพิจารณาด้วยว่าร่างฯได้ถูกแก้ไขส่วนใดบ้าง แล้วแจ้งรหัสผ่านให้รองประธานฯทราบ และผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษา (ผู้ช่วยใหญ่) แจ้งให้นิติกรแผนกป้อนข้อมูลลงในระบบ CIS เหมือนเดิมเช่นปกติ

ขั้นตอนในสำนวนที่รองประธานฯ ตีออก

ซึ่งจะมี ๒ ประเภท คือ ประเภทที่รองประธานฯ ตีออก และประเภทที่ประธานฯ ตีออก

- กรณีที่รองประธานฯ ตีออก

๑. เมื่อรองประธานฯ รับร่างคำพิพากษาแล้วตรวจทางระบบ CIS โดยดาวนโหลดร่างคำพิพากษามาก็จะตรวจตามปกติ เมื่อตรวจเรียบร้อยแล้วก็ส่งให้แก่ผู้ช่วยผู้พิพากษา CC ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนและองค์คณะ แล้วแจ้งให้ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ประจำองผู้ช่วยผู้พิพากษา (ผู้ช่วยใหญ่) ได้รับทราบด้วย หลังจากนั้นจะกลับมาเป็นหน้าที่ของผู้ช่วยผู้พิพากษา โดยรองประธานฯ จะส่งกลับมาทางระบบ CIS ผู้ช่วยผู้พิพากษาจะพิมพ์ชุดตรวจนี้ออกมาโดยใช้เครื่องพิมพ์สี (ปัจจุบัน รองประธานฯ จะเป็นผู้พิมพ์เอง) เหตุผลที่ใช้เครื่องพิมพ์สีเนื่องจากว่าการแก้ไขของทั้งสามขั้นตอนนั้นแต่ละท่านที่ตรวจโดยใช้โปรแกรม Word เมนูรีวิวในคำสั่งติดตามการเปลี่ยนแปลงนั้นจะใช้สีในการแก้ไขแตกต่างกัน ซึ่งจะให้เห็นชัดเจนและง่ายต่อการพิจารณาว่าท่านใดเป็นผู้แก้ไข เมื่อพิมพ์เอกสารนี้ออกมาแล้ว หลังจากนั้นกระบวนการก็จะเข้าสู่ระบบเดิม เอกสารสีที่พิมพ์ออกมาจะเท่ากับชุดตรวจที่ปฏิบัติอยู่เช่นทุกวันนี้ เหตุที่ยังมีความจำเป็นที่จะต้องพิมพ์ออกมาก็เพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐาน

๒. หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่ก็จะนำสำนวนไปให้ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ประจำองผู้ช่วยผู้พิพากษา (ผู้ช่วยใหญ่) ส่งออก โดยจะลงนามส่งออกตามปกติ และส่งห้องพิมพ์คำพิพากษา จุดนี้จะเป็นหน้าที่ของผู้ช่วยผู้พิพากษาผู้ตรวจที่ต้องปฏิบัติอีกเล็กน้อยคือ เมื่อห้องพิมพ์คำพิพากษาได้รับของที่ประทับตัวอักษร “e” แล้ว หากเป็นขั้นตอนเดิมจะมีไฟล์เมื่อครั้งที่พิมพ์ชุดตรวจ แต่ขณะนี้ห้องพิมพ์คำพิพากษาจะไม่มีข้อมูลใด ๆ เลย เมื่อเจ้าหน้าที่เห็นช่องที่มีตัวอักษร “e” เจ้าหน้าที่ก็จะมาขอไฟล์จากผู้ช่วยผู้พิพากษาผู้ช่วยผู้พิพากษาก็นำไฟล์ที่ได้รับจากรองประธานฯ เปิดในโปรแกรม Word เลือกเมนูรีวิวและในเมนูย่อยดังกล่าวเลือก accept change หรือยอมรับการเปลี่ยนแปลงการแก้ไขทั้งหมด แล้วจะได้คำพิพากษาที่สมบูรณ์แบบ จากนั้นจึงคัดลอกไฟล์นั้นให้แก่เจ้าหน้าที่ห้องพิมพ์คำพิพากษา เจ้าหน้าที่ก็จะนำคำพิพากษานั้นเข้าจัดในแบบฟอร์มคำพิพากษาส่งกลับมาให้ตรวจหลังส่งออกได้ภายในเวลาไม่ถึง ๑ วัน เป็นอันเสร็จขั้นตอน

- กรณีเป็นสำนวนที่ประธานตีออก

สำนวนที่ประธานตีออกจะมีขั้นตอนเพิ่มมา ๑ ขั้นตอนคือ

๓. จากเดิมที่รองประธานฯ ตรวจแล้วตีออกได้เลย จะเป็นการตรวจแล้วทำความเข้าใจว่าคดีนี้มีความเห็นอย่างไร เพราะเหตุใดถึงต้องเสนอประธานตีออก จากนั้นจึงส่งร่างคำพิพากษานี้ให้แก่ประธานพร้อมกับแจ้งรหัสผ่าน หลังจากนั้นก็เป็นหน้าที่ของประธานตรวจ เมื่อตรวจเสร็จแล้วจะส่งมาให้ผู้ช่วยผู้พิพากษาเพื่อพิมพ์เป็นแบบสื่อกมา (ปัจจุบันประธานจะสั่งพิมพ์เอง) จากนั้นประธานตีออกแทนท่านรองประธาน ซึ่งปัจจุบันนี้ประธานศาลอุทธรณ์คดีชั้นอุทธรณ์ได้ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์นี้แล้ว

ข้อสังเกตจากผู้เข้าร่วมประชุม

- กรณีที่มีแผ่นต้นร่างซึ่งจะต้องลงนามใหม่ คดีที่มีการแก้ไขมาก เปลี่ยนผล โดยปกติผู้ช่วยผู้พิพากษา และผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ประจำองผู้ช่วยผู้พิพากษา (ผู้ช่วยใหญ่) แก้ไขในกระดาษ หากมีการเปลี่ยนผล ปรีक्षाท่านเจ้าของสำนวนแล้วท่านตกลง ก็ต้องนำมาให้ท่านลงนามในส่วนคำพิพากษา

หน้าสุดท้ายว่ามีการเปลี่ยนแปลง ทั้งหมดนี้เราก็จะทำการแก้ไขในระบบ CIS แต่เนื่องจากต้องมีลายเซ็น จึงจะพิมพ์เฉพาะหน้านั้นให้ลงนามและแนบเข้าไปกับชุดร่างที่ท่านลงนามรับรองแล้ว

- ระบบนี้มีการดำเนินการแล้วหลายสิบเรื่อง ถือว่ามีประสิทธิภาพในระดับหนึ่ง แต่ยังคงมีจุดที่ต้องแก้ไข เช่นกรณีของรหัสผ่านยังมีปัญหาขัดข้องบางไฟล์ไม่สามารถเปิดได้เพราะลืมรหัสผ่าน แต่ก็มีวิธีแก้ไขคือ ตั้งรหัสผ่านแล้วปลดรหัสผ่านออกทันที คือหลังจากที่เจ้าของสำนวนส่งให้ผู้ช่วยผู้พิพากษา และแจ้งรหัสผ่านให้ผู้ช่วยผู้พิพากษา ให้ท่านปลดรหัสผ่านทิ้งไปจากไฟล์นั้น มิเช่นนั้นจะกลับมาเปิดร่างคำพิพากษานั้นอีกไม่ได้ เมื่อหลังจากที่ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษา (ผู้ช่วยใหญ่) หรือรองประธานฯ ตรวจสอบและส่งกลับมาให้ท่าน ท่านจะแจ้งรหัสผ่านกลับมาอีกครั้งหนึ่งซึ่งเป็นรหัสใหม่ไม่ใช่รหัสเดิม ผู้ช่วยผู้พิพากษาก็ควรทำเช่นเดียวกัน เมื่อส่งแล้วก็ควรปลดรหัสผ่านออก แต่ถ้าไม่ต้องการปลดรหัสผ่านก็ต้องจดจำรหัสผ่านให้ได้ซึ่งอาจจะเขียนบันทึกไว้

- รูปแบบในการพิมพ์คำพิพากษาของเจ้าของสำนวนแต่ละท่านแตกต่างกันได้ เช่น บางท่านก็พิมพ์ลงมาในแบบฟอร์ม บางท่านไม่ได้พิมพ์ลงแบบฟอร์ม โดยแบบฟอร์มนั้นสามารถมอบไฟล์ให้ท่านเจ้าของสำนวนและให้ท่านพิมพ์ร่างคำพิพากษาลงไปในไฟล์ได้แล้วแต่ความประสงค์ของแต่ละท่าน

- ในขั้นตอนที่จะส่งร่างคำพิพากษาของเจ้าของสำนวนจะต้องทราบว่าผู้ช่วยผู้พิพากษาผู้ตรวจเป็นท่านใด ควรให้มีการส่งไฟล์ร่างคำพิพากษาไปที่ส่วนกลาง แล้วให้เป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะดำเนินการต่อไป (ปัจจุบันในดำเนินการตามข้อสังเกตแล้ว)

- เรื่องการแก้ไขผลคำพิพากษา เมื่อมีการส่งเข้ามาในอีเมลจะส่งมาเฉพาะส่วนที่มีการแก้ไข แต่ถ้าเป็นระบบเดิมที่ให้กระดาษจะมีการแก้ไขทั้งร่างคำพิพากษาและเจ้าของสำนวนก็จะลงนาม แต่ระบบนี้เจ้าของสำนวนจะต้องทำการเรียงเรียงใหม่เพื่อจะนำร่างคำพิพากษาที่ผู้ช่วยผู้พิพากษาแก้ไขปรับเข้าไปในร่างคำพิพากษาแล้วจึงส่งพิมพ์ออกมา ควรให้แก้ไขในร่างคำพิพากษาไปเสียทีเดียว

- ในระบบเดิมจะมีชุดตรวจ แต่ในระบบนี้ไม่จำเป็นต้องมีชุดตรวจ แต่เนื่องจากขณะนี้ยังไม่สามารถทำได้ เนื่องจากต้องให้ผู้บริหารต้อออกจากชุดตรวจ จึงฝากพิจารณาความเป็นไปได้เรื่องลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือ E-signature หรือหากไม่สามารถทำได้จะหาอะไรที่จะดำเนินการให้เป็นระบบการ approve กรณีนี้จะมีผลถึงผู้พิพากษาที่เป็นองค์คณะ เพราะว่าผู้พิพากษาองค์คณะหากใช้วิธี approve หรือ E-signature ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนก็ไม่ต้องพิมพ์ หากเจ้าของสำนวนสื่อสารกับองค์คณะให้อ่านร่างคำพิพากษาทางหน้าจอคอมพิวเตอร์แล้วเมื่อตกลงก็ให้มีการ approve มาที่หน้าจอคอมพิวเตอร์ได้ในทันที ก็สามารถส่งได้ทันที ระบบนี้ก็จะใช้กับผู้บริหารด้วยว่า หากผู้บริหารต้อออกก็จะใช้การ approve หรือ E-signatureซึ่งในทางเทคนิคจะมีความยุ่งยากเพียงใดหากจะดำเนินการเช่นนี้

- หากใช้ E-signature ยังต้องมีชุดตรวจที่จะต้องเก็บไว้เป็นหลักฐานหรือไม่ เพราะเห็นว่ามันจำเป็นต้องมีชุดตรวจอีกต่อไป

- ตามระบบที่ได้มีการออกแบบไว้เมื่อเทียบกับที่อธิบายยังไม่ตรงกับที่ออกแบบไว้เพราะมีการนำมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปมาก ในรายละเอียดที่ว่าไม่ตรงกันอาจจะเป็นข้อมูลที่กล่าวถึงก็คือ ระบบที่มีการออกแบบไว้ไม่มีการใช้กระดาษโดยสิ้นเชิง จนกระทั่งส่งออกแล้วเสร็จสมบูรณ์จึงจะพิมพ์เพียงครั้งเดียวและลงนาม ตามพระราชบัญญัติธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ฯ มี Digital Signature ซึ่งเข้าใจตรงกันว่า Digital Signature คืออะไร ก็คือ Digital Name บางอย่าง และท่าน Accept Name บางอย่าง โดยถือว่านี่คือลายเซ็นของท่าน อันที่จริงแล้วไม่มีการเซ็นชื่อแต่เรียกว่าลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์ ก็คือการที่ท่าน

ยอมรับเอากระบวนการทางอิเล็กทรอนิกส์บางอย่างเป็นลายมือชื่อของท่าน เมื่อท่านยอมรับสิ่งนั้นก็เท่ากับว่านั่นคือต้นฉบับ นั่นคือลายมือชื่อ ซึ่งห้ามปฏิเสธความมีอยู่ ระบบถูกออกแบบให้ไม่ได้ใช้กระดาษแม้แต่แผ่นเดียว แต่ก็เข้าใจได้ว่าเหตุใดถึงมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบ เพราะว่าเป็นเรื่องยากที่จะให้ผู้พิพากษายกเลิกไม่ให้มีการลงนาม นี่อาจจะเป็นคำตอบว่าระบบเทคโนโลยีสามารถรองรับทุกอย่าง เพียงแต่บุคลากรสามารถมีความรู้ความเข้าใจทันต่อเทคโนโลยีหรือไม่ เพราะจะบอกว่าสิ่งนี้คือลายมือชื่อโดยที่ไม่มีลายมือชื่อเลยซึ่งเป็นสิ่งที่มองไม่เห็นจับต้องไม่ได้ก็มีความซับซ้อนพอสมควร ในเอกชนเองก็ยังมีกรณีการเซ็นนี้ไม่มากนักต่างประเทศก็มีเพียงบางแห่งที่ได้ดำเนินการเซ็นนี้จึงควรจะดำเนินการแบบค่อยเป็นค่อยไป แต่ระบบเทคโนโลยีสามารถทำได้และถูกออกแบบไว้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

- ข้อสงสัยที่เกิดขึ้นอีกประการก็คือว่าเหตุใดเมื่อต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง จึงต้องมีการส่งไฟล์ให้ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนทุกครั้งที่มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนมือ เห็นว่าปัญหาก็คือในระบบนี้มีประโยชน์ก็จริงเพราะสามารถทราบความเคลื่อนไหว แต่ปัญหาคือเจ้าของสำนวนจะได้อ่านหรือไม่ ผู้ช่วยผู้พิพากษาผู้ตรวจแก้ ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษา (ผู้ช่วยใหญ่) อาจให้คงไว้ตามร่างทำให้ไม่เป็นที่ยุติ เมื่อไม่เป็นที่ยุติเจ้าของร่างคำพิพากษาต้องคอยติดตามร่างของตนเองหรือไม่

ข้อสรุปบางประการ

- คำตอบหรือเหตุผลของการส่งไฟล์เป็นแนวความคิดที่จะพัฒนาไปในอนาคต การส่งไฟล์นั้นเกิดจากความคิดว่าอนาคตในภายภาคหน้า อาจจะเป็นไปได้ว่าเมื่อผู้ช่วยผู้พิพากษาส่งไฟล์ให้เจ้าของสำนวนแล้วเจ้าของสำนวนมีหน้าที่ต้องเปิดดู เมื่อเปิดดูแล้วอาจจะกำหนดเป็นระยะเวลาว่าถ้าท่านไม่ได้แย้งถือว่าท่านยอมรับในส่วนของการแก้ไข นี่คือสิ่งที่ตั้งความประสงค์ไว้ แต่ก็ยอมรับว่า ณ ขณะนี้ ถึงแม้แผนคดีทรัพย์สินทางปัญญาจะดำเนินการไปแล้วหลายเรื่องผู้ช่วยผู้พิพากษา (ผู้ช่วยเล็ก) ก็ยังไม่ได้ดำเนินการถึงขนาดนั้น คือแม้ส่งไฟล์ แต่ในขณะเดียวกันก็ไปหาเจ้าของสำนวนไม่ถึงขนาดที่ว่าเจ้าของสำนวนต้องตรวจสอบด้วยตนเอง แต่ก็ยังเป็นข้อคิดเห็นที่ขอนำกลับไปพิจารณาในส่วนนี้ว่าจะต้องดำเนินการอย่างไรจึงจะดีที่สุด แต่ส่วนที่มีการส่งไฟล์กันตลอดนั้นเห็นว่าเมื่อถึงวันหนึ่งเมื่อเป็นวัฒนธรรมที่มีความเคยชินมากขึ้นกว่านี้ ทุกคนมีความเข้าใจมาก รู้สึกว่ามีความสะดวกสบายมากขึ้น ก็อาจจะพัฒนาไปเป็นเช่นนั้น เช่น ผู้ช่วยผู้พิพากษาก็ไม่จำเป็นต้องไปพบเจ้าของสำนวน แต่จะสื่อสารกันทางอิเล็กทรอนิกส์แทน ณ ปัจจุบันนี้ที่ดำเนินการผู้ช่วยผู้พิพากษายังไปพบเจ้าของสำนวนอยู่เสมอ ถึงแม้จะส่งร่างคำพิพากษาทางอิเล็กทรอนิกส์ก็ตาม อันเป็นวัฒนธรรมมองครัดเดิม ยังคงมีการรักษาวัฒนธรรมในส่วนนี้อยู่ ซึ่งต่อไปเราจะยังคงรักษาสิ่งเหล่านี้ไว้หรือว่าจะสื่อสารกันทางอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมดเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องร่วมนำพาสิ่งเหล่านั้นไปด้วยกัน หรือหากท่านผู้ช่วยผู้พิพากษายังคงไปพบเจ้าของสำนวนอยู่ก็อาจจะให้มีการส่งไฟล์ในขั้นตอนสุดท้ายเพียงครั้งเดียวก็อาจเป็นไปได้

สรุป

การทำงานของศาลอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษต้องมีการเปลี่ยนแปลง ศาลยุติธรรมมีการเปลี่ยนแปลงมาหลายครั้งแล้ว แต่การเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานอาจยังเกิดขึ้นน้อย ครั้งนี้เป็นครั้งสำคัญอีกครั้งหนึ่ง ทุกขั้นตอนและทุกการนำเสนออันคงได้ทำให้เห็นได้ว่า การเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ทำให้เชื่อมั่นได้ว่าจะทำให้การยกร่างคำพิพากษา การตรวจร่างคำพิพากษา คำสั่ง และคำวินิจฉัยทั้งหมดจะดีขึ้นกว่าเดิม และข้อสำคัญสิ่งที่ดีกว่าเดิมนั้นไม่ยากไปกว่าเดิม จะทำให้ผู้พิพากษาทำงานได้ง่ายขึ้นและมีการ

ทดลองอย่างเห็นผลจริงได้จากแผนก ๒ แผนกที่ทำมาแล้วคือแผนกคหิทธิพันธ์สินทางปัญญาฯ และแผนกคหิทธิภาชีอากร ซึ่งพิสูจน์ให้เห็นได้ว่า สามารถลดขั้นตอนการทำงาน ลดการกระทบกระทั่ง และลดการใช้กระดาษซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญ ซึ่งคิดว่าไม่ว่าวันใดวันหนึ่งศาลยุติธรรมก็ต้องไปถึงจุดนั้น สิ่งนี้เริ่มต้นจากที่นี่ อาจยังมีข้อบกพร่องข้อขัดข้องของระบบ ของวิธีการ ซึ่งทุกอย่างต้องมีการพัฒนา เพราะฉะนั้นข้อคิดความเห็นจากทุกท่านที่ได้เสนอในวันนี้ ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำโครงการจะนำมาปรับปรุงแก้ไข และหลังจากนี้จะทำออกมาเป็นขั้นตอนงานที่ชัดเจน ซึ่งหากมีความจำเป็นต้องแก้ไขระบบบางส่วนของศาลอุทธรณ์คดีชั้นอุทธรณ์พิเศษก็จะรีบดำเนินการทำอย่างเร่งด่วน จากนั้นจะมีการประชุมเชิงปฏิบัติการกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ที่จะเกี่ยวข้องกับการเก็บผลงานของท่านแต่ละขั้นตอน เพราะฉะนั้นระบบนี้ภายในครึ่งปีแรกของปี ๒๕๖๑ น่าจะสมบูรณ์ทั้งในส่วนของตุลาการและธุรการ ซึ่งอาจจะทำให้ผู้พิพากษาต้องเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานบ้าง แต่เห็นได้ว่าผู้พิพากษาหลายๆท่านให้ความสนใจและกระตือรือร้นที่จะทำ ท่านยังพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนวิธีทำงานให้มีความทันสมัย ไม่ได้เป็นบทบังคับแต่ท่านสามารถเลือกวิธีการทำงานที่ท่านคิดว่าน่าจะเป็นประโยชน์ต่อตัวท่านเองต่อศาลตามที่ท่านเห็นควร ซึ่งวิธีที่นำเสนอในวันนี้เป็นวิธีหนึ่งที่เห็นว่าน่าจะเป็นประโยชน์ในภาพรวมและจะเป็นประโยชน์ยิ่งยิ่งขึ้นไปหากสามารถจะนำไปนำเสนอปรับปรุงประยุกต์ไปใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละศาล ยังมีความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในศาลอุทธรณ์คดีชั้นอุทธรณ์พิเศษอีก ดังคำที่ว่าไม่มีสิ่งใหม่ ๆ สิ่งใดเกิดขึ้นโดยไม่ผ่านการเปลี่ยนแปลง

